

به نام خدا

اظهار نظر کارشناسی درباره:
« طرح شفافیت قوای سه‌گانه، دستگاه‌های اجرایی و سایر نهادها »
(اعاده شورای نگهبان (۳))

مخصوصی سخن علمی

مشخصات طرح

دوره یازدهم - سال سوم

شماره ثبت:

۷۵۹

مشخصات گزارش

تهیه و تدوین:

علی صابری دمنه

ناظران علمی:

حسین محمدی احمدآبادی

احمد حکیم جوادی

شماره مسلسل:

۲۴۰۱۸۴۷۶-۱

تاریخ انتشار:

۱۴۰۱/۸/۱۶

مقدمه

ارکان نظام حکمرانی کشور دارای کارکردها و نقش‌های متعددی هستند که شفافیت آنها به صیانت از حقوق عامه در جامعه کمک می‌کند و عدم شفافیت آنان، جلب مشارکت عمومی و ظهور حاکمیت مردم را تضعیف می‌نماید. بنابراین جهت تحقق این اصل، در چند سال اخیر شفاف‌سازی مجلس شورای اسلامی و ارکان حاکمیت، از جمله دغدغه‌های نمایندگان بوده و طرح‌ها و لوایح متعددی نیز در این زمینه به مجلس تقدیم شده است. یکی از مهم‌ترین این طرح‌ها، « طرح شفافیت قوای سه‌گانه، دستگاه‌های اجرایی و سایر نهادها » است که در تاریخ ۱۴۰۱/۱/۲۳ به صورت دوفوریتی در مجلس اعلام وصول شد و در تاریخ ۱۴۰۱/۳/۱ به تصویب مجلس رسید. مصوبه مذکور پس از ارسال به شورای نگهبان با ایرادات و ابهاماتی از سوی شورای نگهبان و هیئت عالی نظارت بر حسن اجرای سیاست‌های کلی نظام مواجه گردید. مجلس در راستای رفع ایرادات و ابهامات شورای نگهبان و هیئت عالی نظارت بر حسن اجرای سیاست‌های کلی نظام طرح مذکور را با اصلاحاتی در تاریخ ۱۴۰۱/۵/۱۱ به تصویب رساند و پس از ارسال به شورای نگهبان، این مصوبه مجدد با ایرادات و ابهامات شورای نگهبان و هیئت عالی نظارت بر حسن اجرای سیاست‌های کلی نظام مواجه شد. مجلس شورای اسلامی در راستای رفع ایرادات و ابهامات مطرح شده، طرح مذکور را مجدد در تاریخ ۱۴۰۱/۷/۲۰ با اصلاحاتی به تصویب رساند و پس از ارسال به شورای نگهبان، این مصوبه برای بار سوم با ایرادات و ابهامات شورای نگهبان و هیئت عالی نظارت بر حسن اجرای سیاست‌های کلی نظام مواجه گردید. کمیسیون امور داخلی کشور و شوراها در جهت رفع ایرادات شورای نگهبان و هیئت عالی نظارت، طرح مذکور را در تاریخ ۱۴۰۱/۸/۱۰ با اصلاحاتی به تصویب رساند که در ادامه مورد بررسی قرار خواهد گرفت.

تبیین ایرادات شورای نگهبان و هیئت عالی نظارت بر حسن اجرای سیاست‌های کلی نظام

شورای نگهبان نسبت به مصوبه مجلس شورای اسلامی یک مغایرت با قانون اساسی و دو ابهام مطرح نموده و هیئت عالی نظارت بر حسن اجرای سیاست‌های کلی نظام نیز مقرر نموده است: مغایرت‌های مذکور در خصوص مواد (۱)، (۲)، (۳) و (۴) مصوبه مجلس شورای اسلامی کماکان به قوت خود باقی است. در ادامه ضمن تبیین ایرادات و ابهامات شورای نگهبان و هیئت عالی نظارت، مصوبه کمیسیون امور داخلی کشور و شوراها در جهت رفع این ایرادات و ابهامات مورد بررسی قرار خواهد گرفت.

ماده (۱) - ابهام و مغایرت با اجزای متعدد بند «۹» سیاست‌های کلی نظام قانونگذاری

شورای محترم نگهبان در رابطه با ماده (۱) مصوبه مجلس مقرر نموده است: «در ماده (۱) اضافه شدن بعضی از نهادها به بند «پ» و استثناء شدن آنها از بند «ث» این ماده ابهام دارد». در واقع با توجه به اینکه در بند «پ» ماده (۱) مصوبه مجلس مقرر گردیده است: «قوه قضائیه شامل دادگستری و مراجع قضایی مانند: دادگاه انقلاب و دادر، دیوان عالی کشور، دادستانی کل و نیز تمامی سازمان‌ها، مؤسسات و شرکت‌های تابع یا وابسته به آنها از جمله سازمان زندان‌ها و اقدامات تأمینی و تربیتی کشور، سازمان بازرسی کل کشور، دیوان عدالت اداری، سازمان قضایی نیروهای مسلح، سازمان ثبت اسناد و املاک کشور و همچنین شوراهای حل اختلاف و نهادهای تحت نظر آن مانند مرکز وکلا، کارشناسان رسمی و مشاوران خانواده قوه قضائیه، کانون وکلای دادگستری، کانون کارشناسان رسمی دادگستری، کانون سردفتران و دفتریاران، کانون دفاتر خدمات الکترونیک قضایی مرکزی» و از طرف دیگر در بند «ث» همین ماده مقرر شده است: «سازمان‌های مردم‌نهاد و خیریه‌ها و شرکت‌های تعاونی توسعه و عمران شهرستانی و کلیه مؤسسات خصوصی عهده‌دار خدمات عمومی موضوع بند «ب» ماده (۱) قانون ارتقای سلامت نظام اداری و مقابله با فساد مصوب ۱۳۹۰ مانند سازمان نظام پزشکی جمهوری اسلامی ایران، سازمان‌های نظام مهندسی، اتاق‌های بازرگانی، صنایع، معادن و کشاورزی ایران، اصناف و تعاون به استثنای مرکز وکلا، کارشناسان رسمی و مشاوران خانواده قوه قضائیه، کانون وکلای دادگستری، کانون کارشناسان رسمی دادگستری، کانون سردفتران و دفتریاران و کانون دفاتر خدمات الکترونیک قضایی مرکزی». شورای نگهبان ذکر برخی از نهادها در بند «پ» ماده (۱) و استثناء نمودن همان دستگاه‌ها از بند «ث» را واجد ابهام دانسته است.

کمیسیون در جهت رفع ابهام شورای نگهبان مقرر نموده است: «در بند «ث» ماده (۱)، عبارت «به استثنای مرکز وکلا، کارشناسان رسمی و مشاوران خانواده قوه قضائیه، کانون وکلای دادگستری، کانون کارشناسان رسمی دادگستری، کانون سردفتران و دفتریاران و کانون دفاتر خدمات الکترونیک قضایی مرکزی» حذف شد». با توجه به اصلاح صورت گرفته توسط کمیسیون به نظر می‌رسد ابهام شورای نگهبان در رابطه با ذکر بعضی از نهادها در بند «پ» و استثناء شدن آنها از بند «ث» این ماده مرتفع گردیده است، لذا تصویب مصوبه کمیسیون پیشنهاد می‌گردد.

علاوه بر این هیئت عالی نظارت بر حسن اجرای سیاست‌های کلی نظام در رابطه با ماده (۱) مصوبه قبلی مجلس شورای اسلامی مقرر نموده بود: «اطلاق بندهای مختلف ماده (۱) با اجزای متعدد بند «۹» سیاست‌های کلی نظام قانونگذاری از جمله جزء «۲» (معطوف بودن به نیازهای واقعی) و جزء «۶» (ارزیابی تأثیر اجرای قانون) مغایرت دارد. با این توضیح که برخی نهادها و دستگاه‌هایی که مشمول این مصوبه قرار گرفته‌اند دارای مصوبات و مذاکراتی هستند که انتشار آنها مغایر ملاحظات امنیت و منافع عمومی است که از جمله می‌توان به شورای عالی امنیت ملی، هیئت وزیران و سازمان قضایی نیروهای مسلح اشاره کرد. از سوی دیگر توسعه دامنه این مصوبه به آن دسته از فعالیت‌های مؤسسات خصوصی عهده‌دار خدمات عمومی که ارتباطی با نظارت‌های حاکمیتی ندارد معطوف به رفع نیازهای واقعی در قانونگذاری نیست». در رابطه با مصوبه اخیر مجلس شورای اسلامی نیز هیئت عالی نظارت، تأکید نموده که مغایرت‌های مذکور در ماده (۱) کماکان به قوت خود باقی است. ایراد هیئت عالی نظارت بر حسن اجرای سیاست‌های کلی نظام در رابطه با این ماده به دو بخش تقسیم می‌گردد؛ در رابطه با بخش اول که مربوط به انتشار مصوبات و مذاکرات نهادها و دستگاه‌هایی است که با ملاحظات امنیتی و منافع عمومی مغایرت دارد. در این زمینه با توجه به اصلاحاتی که در مصوبات قبلی

مجلس شورای اسلامی صورت گرفت و در تبصره «۲» ماده (۲) مقرر شد: «عدم اجرای هر جزء این ماده در موارد امنیتی و مغایر مصالح ملی با درخواست بالاترین مقام دستگاه و صرفاً با تشخیص دبیرخانه شورای عالی امنیت ملی خواهد بود»، به نظر می‌رسد؛ ایراد هیئت عالی نظارت بر حسن اجرای سیاست‌های کلی نظام در این زمینه رفع شده و کمیسیون در این زمینه اصلاحی اعمال ننموده است. اما در رابطه با بخش دوم ایراد هیئت عالی نظارت مبنی بر توسعه دامنه این مصوبه به آن دسته از فعالیت‌های مؤسسات خصوصی عهده‌دار خدمات عمومی که ارتباطی با نظارت‌های حاکمیتی ندارد، مجلس شورای اسلامی در مصوبه خود مقرر نمود در این زمینه بند «ث» ماده (۱) بدین شرح اصلاح گردد: «عبارت «سازمان‌های مردم‌نهاد و خیریه‌ها و شرکت‌های تعاونی توسعه و عمران شهرستانی و کلیه مؤسسات خصوصی عهده‌دار خدمات عمومی موضوع بند «ب» ماده (۱) قانون ارتقای سلامت نظام اداری و مقابله با فساد مصوب ۱۳۹۰ مانند سازمان نظام پزشکی جمهوری اسلامی ایران، سازمان‌های نظام مهندسی، اتاق‌های بازرگانی، صنایع، معادن و کشاورزی ایران، اصناف و تعاون به‌استثنای مرکز وکلا، کارشناسان رسمی و مشاوران خانواده قوه قضائیه، کانون وکلای دادگستری، کانون کارشناسان رسمی دادگستری، کانون سردفتران و دفترباران و کانون دفاتر خدمات الکترونیک قضایی مرکزی.» جایگزین بند «ث» شود». به نظر می‌رسد با توجه به اینکه مؤسسات خصوصی عهده‌دار خدمات عمومی در بند «ب» ماده (۱) قانون ارتقای سلامت نظام اداری و مقابله با فساد مصوب ۱۳۹۰ تعریف شده و در مواد دیگر قانون مذکور، تکالیفی در راستای شفافیت بر عهده این مؤسسات خصوصی قرار داده شده است و به تصویب مجمع تشخیص مصلحت نظام نیز رسیده است؛ بنابراین شمول این قانون بر این مؤسسات ضروری است. اما در راستای رفع این ایراد هیئت عالی نظارت نیز اصلاحی در مصوبه اخیر کمیسیون اعمال نگردید؛ بنابراین ایراد هیئت عالی نظارت رفع نگردیده است و در جهت رفع ایراد هیئت عالی نظارت پیشنهاد می‌گردد پس از عبارت «کانون دفاتر خدمات الکترونیک قضایی مرکزی» عبارت «در موارد ارائه خدمات عمومی» الحاق گردد.

ماده (۲) - مغایرت با بند «۲۲» سیاست‌های کلی اقتصاد مقاومتی

هیئت عالی نظارت بر حسن اجرای سیاست‌های کلی نظام در رابطه با ماده (۲) مصوبه مجلس شورای اسلامی بیان نموده بود: «الزام شرکت‌های انتفاعی مشمول طرح به افشای اطلاعات راجع به کلیه دارایی‌ها، صورت‌های مالی و به‌ویژه اطلاعات مربوط به قراردادهای بزرگ و متوسط وفق بندهای «ب» و «ت» ماده (۲) باعث آسیب‌پذیری اقتصادی کشور خصوصاً در شرایط تحریمی کنونی می‌شود و از این حیث مغایر بند «۲۲» سیاست‌های کلی اقتصاد مقاومتی است». در رابطه با مصوبه آخر مجلس نیز هیئت عالی نظارت مقرر نموده است؛ ایراد ناظر به ماده (۲) مصوبه همچنان به قوت خود باقی است.

در این زمینه نیز باید گفت با توجه به اینکه مجلس در مصوبات قبلی خود در جهت رفع این ایراد هیئت عالی نظارت، تبصره «۲» را به ماده (۲) به شرح زیر الحاق نمود: «تبصره «۲» - عدم اجرای هر جزء این ماده در موارد امنیتی و مغایر مصالح ملی با درخواست بالاترین مقام دستگاه و صرفاً با تشخیص دبیرخانه شورای عالی امنیت ملی خواهد بود»؛ به نظر می‌رسد ایراد هیئت عالی نظارت مرتفع شده است، زیرا شرکت‌های انتفاعی مستند به این تبصره می‌توانند در مواردی که افشای اطلاعات آنها باعث آسیب‌پذیری اقتصاد کشور خصوصاً در شرایط تحریمی کنونی می‌شود، عدم اجرای این ماده را از دبیرخانه شورای عالی امنیت ملی درخواست کنند؛ لذا با توجه به مرتفع شدن ایراد هیئت عالی نظارت بر

حُسن اجرای سیاست‌های کلی نظام در رابطه با ماده (۲) در مصوبه مجلس شورای اسلامی، اصلاحی توسط کمیسیون در این زمینه اعمال نشد.

ماده (۳) - مغایرت با اصل (۱۱۲) و بند «۲» اصل یکصدودهم قانون اساسی و ابهام «مراجع شبه قضایی» شورای نگهبان در ایراد خود در رابطه با ماده (۳) مصوبه مجلس شورای اسلامی مقرر نموده است: «با توجه به اصرار مجلس شورای اسلامی بر مصوبه قبلی خود، ایرادات مذکور در بندهای «۱-۳» و «۲-۳» نظر ابتدایی شورا کماکان به قوت خود باقی است». شورای نگهبان در نظر ابتدایی خود در بند «۱-۳» و «۲-۳» بیان نموده بود: «شمول حکم مذکور در این ماده نسبت به مجمع تشخیص مصلحت نظام، مغایر ذیل اصل (۱۱۲) قانون اساسی شناخته شد» و «شمول حکم مذکور در این ماده نسبت به هیأت عالی نظارت، مغایر بند «۲» اصل یکصدودهم قانون اساسی شناخته شد». توضیح اینکه با توجه به اصل یکصدودوازدهم قانون اساسی، مقررات مربوط به مجمع، توسط خود اعضا تهیه و تصویب و به تأیید مقام معظم رهبری می‌رسد، بنابراین مجلس شورای اسلامی نمی‌تواند نسبت به مقررات مربوط به مشروح مذاکرات و آرای مأخوذه در مجمع تشخیص مصلحت نظام قانونگذاری کند؛ لذا این ماده مغایر با اصل یکصدودوازدهم قانون اساسی تشخیص داده شد. همچنین با توجه به بند «۲» اصل (۱۱۰) قانون اساسی، نظارت بر حُسن اجرای سیاست‌های کلی نظام از جمله وظایف و اختیارات رهبری است که به موجب جزء «۱-۴» پیوست حکم دوره هشتم مجمع تشخیص مصلحت نظام (ابلاغی ۱۳۹۶/۵/۳۰)، به هیأت عالی نظارت بر حُسن اجرای سیاست‌های کلی نظام تفویض گردیده است و قانونگذار عادی صلاحیت قانونگذاری در رابطه با مشروح مذاکرات و آرای مأخوذه در هیأت عالی نظارت را ندارد؛ بنابراین مصوبه مجلس شورای اسلامی که بر مصوبه قبلی خود اصرار نموده است، همچنان ایرادات ابتدایی شورای نگهبان باقی است. با وجود ایراد مجدد شورای نگهبان، کمیسیون هیچ‌گونه اصلاحی در این رابطه اعمال ننموده و بر مصوبه قبلی مجلس اصرار نمود. بنابراین ایراد شورای نگهبان مرتفع نگردیده و کماکان به قوت خود باقی است. لذا جهت رفع ایراد، پیشنهاد می‌گردد با رعایت تشریفات مندرج در قانون آیین‌نامه داخلی مجلس، عبارت «مجمع تشخیص مصلحت نظام (در موارد اختلافی مجلس و شورای نگهبان) و هیأت عالی نظارت بر حسن اجرای سیاست‌های کلی نظام،» از ماده (۳) حذف گردد.

علاوه بر این شورای نگهبان در رابطه با ماده (۳) مقرر نموده است: «منظور از «مراجع شبه قضایی» با توجه به عدم وجود تعریف قانونی ابهام دارد». توضیح اینکه در ماده مذکور دوبار عبارت «مراجع شبه قضایی» ذکر گردیده است، لکن عبارت مذکور در قوانین دیگر تعریف نشده است؛ بدین جهت شورای نگهبان ذکر این عبارت را واجد ابهام دانسته است. کمیسیون در راستای رفع ابهام شورای نگهبان مقرر نمود: «عبارت «مراجع شبه قضایی» در ماده (۳) و تبصره «۴» آن به «مراجع اختصاصی اداری» اصلاح شده و یک تبصره به عنوان تبصره «۵» به شرح زیر به ماده مذکور الحاق می‌گردد:

تبصره «۵»- منظور از مراجع اختصاصی اداری، کلیه مراجع، هیئت‌ها و کمیسیون‌هایی است که به موجب قوانین و مقررات قانونی، خارج از مراجع قضایی تشکیل می‌شوند و اقدام به رسیدگی به اختلافات، تخلفات و امور تشخیصی می‌کنند که در صلاحیت آنها قرار داده شده است؛ نظیر هیئت‌های رسیدگی به تخلفات اداری، کمیسیون مواد (۹۹) و (۱۰۰) قانون شهرداری مصوب ۱۳۳۴/۴/۱۱ با اصلاحات و الحاقات بعدی، هیئت‌های حل اختلاف مالیاتی، هیئت‌های حل اختلاف کارگر و کارفرما، کمیسیون پزشکی موضوع ماده (۹۱) قانون تأمین اجتماعی و هیئت‌های گزینش». بنابراین با اصلاح صورت گرفته توسط کمیسیون و جایگزین نمودن عبارت «مراجع اختصاصی اداری»

به جای «مراجع شبه قضایی» و تعریف نمودن مراجع اختصاصی اداری در یک تبصره به نظر می‌رسد، ابهام شورای نگهبان ناظر به مراجع شبه قضایی رفع گردیده است؛ لذا تصویب مصوبه کمیسیون پیشنهاد می‌گردد.

هیئت عالی نظارت نیز در ایراد خود نسبت به ماده (۳) مصوبه مجلس بیان نموده بود: «در تبصره «۱» ماده (۳) مصوبه، آرای نمایندگان مجلس در خصوص مصوبات «صنفی» و «منطقه‌ای» از شمول الزامات مربوط به شفافیت خارج شده است. با توجه به موسع، مبهم و قابل تفسیر بودن این تعابیر، عملاً مجلس شورای اسلامی از شمول این مصوبه مستثنا شده است. این وضعیت، مصوبه را در مغایرت با جزء «۱۰» بند «۹» سیاست‌های کلی نظام قانونگذاری قرار می‌دهد که در آن بر اجتناب از استثنائات قانونی تأکید شده است». در رابطه با مصوبه آخر مجلس نیز هیئت عالی نظارت مقرر نموده است؛ ایراد ناظر به ماده (۳) مصوبه همچنان به قوت خود باقی است. اما علی‌رغم این ایراد، کمیسیون محترم اصلاحی در راستای رفع آن اعمال نکرده و ایراد هیئت عالی نظارت کماکان به قوت خود باقی است. بنابراین پیشنهاد می‌گردد با رعایت تشریفات مقرر در قانون آیین‌نامه داخلی مجلس شورای اسلامی، تبصره «۱» ماده (۳) و بالتبع تبصره «۲» این ماده حذف گردد؛ زیرا با توجه به پیش‌بینی عدم انتشار آرا و مذاکرات در مواردی که امنیت ملی یا مصالح عمومی ایجاب نماید، دیگر نیازی به استثنا نمودن امور دارای جنبه صنفی و منطقه‌ای نیست، چراکه به دلیل اینکه اغلب مصوبات مجلس دارای جنبه صنفی و منطقه‌ای است، عملاً پذیرش این استثنا، منجر به تخصیص اکثر در رابطه با شفافیت خواهد شد.

ماده (۴) - مغایرت با بند «۹» سیاست‌های کلی نظام قانونگذاری

شورای نگهبان در تنها ایراد خود در رابطه با ماده (۴) مصوبه مقرر نموده است: «مغایرت ماده (۴) با قانون اساسی، مبنیاً بر ایرادات مذکور در ماده (۳)، کماکان به قوت خود باقی است». در واقع با توجه به اینکه در ماده (۴) مقرر گردیده است؛ مشمولین این قانون موظف به ارائه گزارش عملکرد به مجلس شورای اسلامی می‌باشند و در ماده قبل شورای نگهبان ایراداتی ناظر به مشمولین این قانون مطرح نمود، لذا ماده (۴) مبنیاً با ایرادات قانون اساسی ماده قبل مواجه است. با توجه به اینکه کمیسیون به مصوبه قبلی مجلس در رابطه با ماده (۳) اصرار نمود و اصلاحی در این زمینه اعمال ننموده است؛ بنابراین ایراد شورای نگهبان رفع نگردیده است و پیشنهاد می‌گردد با رعایت تشریفات مندرج در قانون آیین‌نامه داخلی مجلس، عبارت «مجمع تشخیص مصلحت نظام (در موارد اختلافی مجلس و شورای نگهبان) و هیأت عالی نظارت بر حسن اجرای سیاست‌های کلی نظام،» از ماده (۳) حذف گردد.

همچنین هیأت عالی نظارت در رابطه با ماده (۴) مصوبه مجلس مقرر نموده بود: «گزارش‌دهی الزامی به شرح مذکور در این ماده با توجه به محدودیت امکانات مشمولین این قانون (که تا سطح شوراهای روستا را نیز دربرمی‌گیرد) قابلیت اجرا ندارد و به این ترتیب مغایر جزء «۱» بند «۹» سیاست‌های کلی نظام قانونگذاری است. ضمن اینکه بررسی تمامی این گزارش‌ها در کمیسیون امور داخلی کشور و شوراهای مجلس شورای اسلامی نیز کاملاً غیرقابل اجرا به نظر می‌رسد». در رابطه با مصوبه آخر مجلس نیز هیئت عالی نظارت مقرر نموده است؛ ایراد ناظر به ماده (۴) مصوبه کماکان به قوت خود باقی است. مجلس در مصوبات قبلی خود در جهت رفع ایراد هیأت عالی نظارت در رابطه با اینکه بررسی تمامی گزارش‌ها در کمیسیون امور داخلی کشور و شوراهای مجلس شورای اسلامی کاملاً غیرقابل اجرا به نظر می‌رسد، عبارت «مجلس شورای اسلامی» را جایگزین عبارت «کمیسیون امور داخلی کشور و شوراها» نمود که

به نظر می‌رسد این ایراد هیأت عالی نظارت مرتفع شد و در رابطه با ایراد دیگر این هیأت مبنی بر اینکه با توجه به محدودیت امکانات مضمولین این قانون (که تا سطح شوراهای روستا را نیز دربرمی‌گیرد) قابلیت اجرا ندارد، مصوبه مجلس مقرر نمود: «عبارت «به استثنای شوراهای اسلامی روستا» پس از عبارت «مضمولین این قانون» الحاق می‌گردد». با توجه به مصوبه مجلس و اصلاح اعمال شده به نظر می‌رسد ایراد هیأت عالی نظارت مبنی بر قابلیت اجرا نداشتن مصوبه مجلس نیز رفع گردیده است؛ لذا کمیسیون اصلاحی در این جهت اعمال ننموده است.

نتیجه‌گیری

بنابر مراتب فوق، هرچند عمده ایرادات و ابهامات شورای نگهبان و هیأت عالی نظارت بر حسن اجرای سیاست‌های کلی نظام نسبت به این مصوبه مرتفع گردیده است، اما برخی از ایرادات شورای نگهبان و هیأت عالی نظارت مرتفع نگردیده و کماکان باقی است:

۱. ایراد هیأت عالی نظارت بر حسن اجرای سیاست‌های کلی نظام در خصوص مغایرت بند «ث» ماده (۱) با جزء «۲» بند «۹» سیاست‌های کلی نظام قانونگذاری مبنی بر اینکه این مصوبه به آن دسته از فعالیت‌های مؤسسات خصوصی عهده‌دار خدمات عمومی که ارتباطی با نظارت‌های حاکمیتی ندارد معطوف به رفع نیازهای واقعی در قانونگذاری نیست، مرتفع نگردیده است که پیشنهاد می‌گردد؛ با رعایت تشریفات مقرر در قانون آیین‌نامه داخلی مجلس شورای اسلامی، پس از عبارت «کانون دفاتر خدمات الکترونیک قضایی مرکزی» عبارت «در موارد ارائه خدمات عمومی» الحاق گردد.

۲. ایراد شورای نگهبان در خصوص شمول این قانون بر مجمع تشخیص مصلحت نظام و هیأت عالی نظارت بر حسن اجرای سیاست‌های کلی نظام و بالتبع مغایرت ماده (۳) با اصل یکصد و دوازدهم و بند «۲» اصل (۱۱۰) قانون اساسی مرتفع نگردیده است که پیشنهاد می‌گردد؛ با رعایت تشریفات مقرر در قانون آیین‌نامه داخلی مجلس شورای اسلامی، عبارت «مجمع تشخیص مصلحت نظام (در موارد اختلافی مجلس و شورای نگهبان) و هیأت عالی نظارت بر حسن اجرای سیاست‌های کلی نظام» از ماده (۳) حذف گردد.

۳. ایراد هیأت عالی نظارت مبنی بر موسع، مبهم و قابل تفسیر بودن عبارت «صنفا و منطقه‌ای» و مغایرت تبصره مذکور با جزء «۱۰» بند «۹» سیاست کلی نظام قانونگذاری مرتفع نگردیده است. بنابراین پیشنهاد می‌گردد؛ با رعایت تشریفات مقرر در قانون آیین‌نامه داخلی مجلس شورای اسلامی، تبصره «۱» ماده (۳) و بالتبع تبصره «۲» این ماده حذف گردد؛ زیرا با توجه به پیش‌بینی عدم انتشار آرا و مذاکرات در مواردی که امنیت ملی یا مصالح عمومی ایجاب نماید، دیگر نیازی به استثنا نمودن امور دارای جنبه صنفی و منطقه‌ای نیست، چراکه به دلیل اینکه اغلب مصوبات مجلس دارای جنبه صنفی و منطقه‌ای است، عملاً پذیرش این استثنا، منجر به تخصیص اکثر در رابطه با شفافیت خواهد شد.

شماره مواد	موافق	مخالف	ارجاع به کمیسیون	موافق به شرط اصلاح
ماده (۱)				✓
ماده (۲)	✓			
ماده (۳)				✓
ماده (۴)	✓			

شماره مواد	مصوبه کمیسیون جهت رفع ایرادات	موافق	مخالف	ارجاع به کمیسیون	موافق به شرط اصلاح	اظهار نظر کارشناسی	متن اصلاحی
۱	الف) در بند «ث» ماده (۱)، عبارت «به استثنای مرکز وکلا، کارشناسان رسمی و مشاوران خانواده قوه قضائیه، کانون وکلای دادگستری، کانون کارشناسان رسمی دادگستری، کانون سردفتران و دفتریاران و کانون دفاتر خدمات الکترونیک قضایی مرکزی» حذف شد. ب) در ماده (۱) عبارت «کانون وکلای دادگستری» به عبارت «کانون‌های وکلای دادگستری» اصلاح گردید.	✓				با توجه به اصلاح صورت گرفته توسط کمیسیون به نظر می‌رسد ابهام شورای نگهبان در رابطه با ذکر بعضی از نهادها در بند «پ» و استثنا شدن آنها از بند «ث» این ماده مرتفع گردیده است، لذا تصویب مصوبه کمیسیون پیشنهاد می‌گردد. اما به نظر می‌رسد با توجه به اینکه مؤسسات خصوصی عهده‌دار خدمات عمومی در بند «پ» ماده (۱) قانون ارتقای سلامت نظام اداری و مقابله با فساد مصوب ۱۳۹۰ تعریف شده و در مواد دیگر قانون مذکور، تکالیفی در راستای شفافیت بر عهده این مؤسسات خصوصی قرار داده شده است و به تصویب مجمع تشخیص مصلحت نظام نیز رسیده است؛ بنابراین شمول این قانون بر این مؤسسات ضروری است، اما در راستای رفع ایراد هیئت عالی نظارت پیشنهاد می‌گردد پس از عبارت «کانون دفاتر خدمات الکترونیک قضایی مرکزی» عبارت «در موارد ارائه خدمات عمومی» الحاق گردد.	در راستای رفع ایراد هیئت عالی نظارت پیشنهاد می‌گردد پس از عبارت «کانون دفاتر خدمات الکترونیک قضایی مرکزی» عبارت «در موارد ارائه خدمات عمومی» الحاق گردد.
۲	در راستای رفع تذکر شورای نگهبان: بعد از عبارت «کمیسیون‌های تخصصی» عبارت «مجلس شورای اسلامی» اضافه شد.	✓				با توجه به اینکه مجلس در آخرین مصوبه خود در جهت رفع این ایراد هیئت عالی نظارت، تبصره «۲» را به ماده (۲) به شرح زیر الحاق نمود: «تبصره «۲» - عدم اجرای هر جزء این ماده در موارد امنیتی و مغایر مصالح ملی با درخواست بالاترین مقام دستگاه و صرفاً با تشخیص دبیرخانه شورای عالی امنیت ملی خواهد بود»؛ به نظر می‌رسد ایراد هیئت عالی نظارت مرتفع شده است، زیرا شرکت‌های انتفاعی مستند به این تبصره می‌توانند در مواردی که افشای اطلاعات آنها باعث آسیب‌پذیری اقتصاد کشور خصوصاً در شرایط تحریمی کنونی می‌شود، عدم اجرای این ماده را از دبیرخانه شورای عالی امنیت ملی درخواست کنند؛ لذا با توجه به مرتفع شدن ایراد هیئت عالی نظارت بر حسن اجرای سیاست‌های کلی نظام در رابطه با ماده (۲) در مصوبات قبلی مجلس شورای اسلامی، اصلاحی توسط کمیسیون در این زمینه اعمال نشد.	

شماره مواد	مصوبه کمیسیون جهت رفع ایرادات	موافق مخالف	ارجاع به کمیسیون	موافق به شرط اصلاح	اظهار نظر کارشناسی	متن اصلاحی
۳	الف) در ماده (۳)، کمیسیون بر مصوبه قبلی مجلس اصرار نمود. در راستای رفع ابهام بند ۲-۲ شورای نگهبان: ب) عبارت «مراجع شبه قضایی» در ماده (۳) و تبصره «۴» آن به «مراجع اختصاصی اداری» اصلاح شده و یک تبصره به عنوان تبصره «۵» به شرح زیر به ماده مذکور الحاق می‌گردد: تبصره «۵» - منظور از مراجع اختصاصی اداری، کلیه مراجع، هیأت‌ها و کمیسیون‌هایی است که به موجب قوانین و مقررات قانونی، خارج از مراجع قضایی تشکیل می‌شوند و اقدام به رسیدگی به اختلافات، تخلفات و امور تشخیصی می‌کنند که در صلاحیت آنها قرار داده شده است؛ نظیر هیأت‌های رسیدگی به تخلفات اداری، کمیسیون مواد (۹۹) و (۱۰۰) قانون شهرداری مصوب ۱۳۳۴/۴/۱۱ با اصلاحات و الحاقات بعدی، هیئت‌های حل اختلاف مالیاتی، هیأت‌های حل اختلاف کارگر و کارفرما، کمیسیون پزشکی موضوع ماده (۹۱) قانون تأمین اجتماعی و هیأت‌های گزینش			✓	با توجه به اصرار کمیسیون به مصوبه قبلی مجلس، ایراد شورای نگهبان مرتفع نگردیده و کماکان به قوت خود باقی است. لذا جهت رفع ایراد، پیشنهاد می‌گردد با رعایت تشریفات مندرج در قانون آیین‌نامه داخلی مجلس، عبارت «مجمع تشخیص مصلحت نظام (در موارد اختلافی مجلس و شورای نگهبان)» و هیأت عالی نظارت بر حسن اجرای سیاست‌های کلی نظام، از ماده (۳) حذف گردد. ۱. پیشنهاد می‌گردد عبارت «مجمع تشخیص مصلحت نظام با اصلاح صورت گرفته توسط کمیسیون و جایگزین و هیأت عالی نظارت مجمع تشخیص مصلحت نظام (فقط در «مراجع شبه قضایی» و تعریف نمودن مراجع اختصاصی اداری در یک تبصره به نظر می‌رسد، ابهام شورای نگهبان ناظر به مراجع شبه قضایی رفع گردیده است؛ لذا تصویب مصوبه کمیسیون پیشنهاد می‌گردد. ۲. پیشنهاد می‌گردد با رعایت تشریفات مقرر در قانون آیین‌نامه داخلی مجلس شورای اسلامی، تبصره «۱» ماده (۳) و «۲» ماده (۳) و «۱» ماده (۳) و «۲» ماده (۳) حذف گردد. زیرا با توجه به پیش‌بینی عدم انتشار آرا و مذاکرات در مواردی که امنیت ملی یا مصالح عمومی ایجاب نماید، دیگر نیازی به استثنا نمودن امور دارای جنبه صنفی و منطقه‌ای نیست، چراکه به دلیل اینکه اغلب مصوبات مجلس دارای جنبه صنفی و منطقه‌ای است، عملاً پذیرش این استثنا، منجر به تخصیص اکثر در رابطه با شفافیت خواهد شد.	متن اصلاحی
۴	با عنایت به اصرار کمیسیون در ماده (۳)، کمیسیون در مصادیق مشمولین ماده (۳) در ماده (۴) نیز اصرار نمود.		✓		با توجه به اینکه کمیسیون به مصوبه قبلی مجلس در رابطه با ماده (۳) اصرار نمود و اصلاحی در این زمینه اعمال ننموده است؛ بنابراین ایراد شورای نگهبان رفع نگردیده است و پیشنهاد می‌گردد با رعایت تشریفات مندرج در قانون آیین‌نامه داخلی مجلس، عبارت «مجمع تشخیص مصلحت نظام (در موارد اختلافی مجلس و شورای نگهبان)» و هیأت عالی نظارت بر حسن اجرای سیاست‌های کلی نظام، از ماده (۳) حذف گردد. با توجه به مصوبه قبلی مجلس و اصلاح اعمال شده به نظر می‌رسد ایراد هیئت عالی نظارت مبنی بر قابلیت اجرا نداشتن مصوبه مجلس نیز رفع گردیده است؛ لذا کمیسیون اصلاحی در این جهت اعمال ننموده است.	متن اصلاحی